

CITY AS A CULTURAL TEXT

Otrishko Maryna – Applicant,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The article analyzes the cultural text of the city. The concept of «city text» is disclosed; city text components, its functioning problems are investigated; prospects for the development of socio-cultural design of urban spaces are substantiated. The conclusions of the study prove that «cultural text» concept is much broader than the conventional concept of «city text». Effective management in the field of cultural policy depends on the cultural text of the city and its public perception. Introducing sociocultural design, taking into account the characteristics of the city and the views of its inhabitants, is an effective step towards revitalizing and branding the city's public spaces.

Keywords: city, public space, cultural text, sociocultural design.

UDC 008:911. 82.0

CITY AS A CULTURAL TEXT

Otrishko Maryna – Applicant,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The aim of the article is to analyze city functioning in the context of its cultural text. Research methodology is formed on the basis of the following methods: search, comparative, analysis and synthesis.

Results. Scientific publications of domestic and foreign researchers have been reviewed. It is found that the authors do not present a comprehensive analysis of the city as a cultural text, the characteristics of positive and negative consequences of the cultural text placing in space, the impact of cultural text on the environment. The article analyzes the cultural text of the city. The concept of «city text» is disclosed; city text components, its functioning problems are investigated; prospects for the development of socio-cultural design of urban spaces are substantiated. It is revealed that cultural text and its understanding are the elements of effective management in cultural policy. Therefore, in order to create a positive image of cities, the state as a whole, it is urgent to develop a cultural component that will help to rethink values and transform society.

The conclusions of the study prove that «cultural text» concept is much broader than the conventional concept of «city text». Effective management in the field of cultural policy depends on the cultural text of the city and its public perception.

The most recognizable example of cultural text in the city is the murals and cultural and artistic sites. However, their impact on the environment is both positive and negative. Among the main problems that arise during the interaction of the locals with the space are: inability to «correctly read» the cultural text of the city, cultural littering of spaces, simplification of artistic objects. Introducing sociocultural design, taking into account the characteristics of the city and the views of its inhabitants, is an effective step towards revitalizing and branding the city's public spaces.

The scientific novelty of the research is to systematize knowledge about the city as a cultural text.

Practical meaning. The results of the study are useful for implementing socio-cultural design in Ukrainian cities.

Key words: city, public space, cultural text, social design.

Надійшла до редакції 4.11.2019 р.

УДК 008:312.421

ДІАЛОГ ТА РОЗСІЮВАННЯ ЯК ПАРАДИГМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРИ

Ареф'єва Анна Юріївна – кандидат філософських наук,
Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, м. Київ
orcid.org/0000-0003-4619-9281
doi.org/10.35619/ucpmk.vi31.227
anna.arefieva@gmail.com

Глобалізація культури – це певна метафора, що свідчить про сьогоденний стан культуротворчості, коли все те, що визначається як глобалізаційні процеси, стосується і культури також. Глобалізацію пов'язують із пресингом сучасних аудіовізуальних технологій, що занурюють людину у потік презентації інформації. Адже таке визначення є суто феноменологічним. В статті визначені механізми глобалізації культури (діалог та розсіювання) як фундаментальні ознаки комунікації, що надають можливість відійти від емпіричного розуміння трансформацій культури та уявити її як певну цілісність соціуму.

Ключові слова: культура, глобалізація, діалог, сіяння, комунікація, диспозитив.

Актуальність проблеми. Культура – це поняття, яке приходить у колообіг сьогоденних міркувань із різних контекстів рефлексій: з цивілізаційного, пов'язаного з технологіями праці; мистецького, естетичного, де культура розуміється як носій духовності; побутового, орієнтованого на масову культуру, зокрема пов'язану з сучасним пресингом засобів комунікації. Культура – це сучасний

аудіовізуальний простір інтеракції, візуальні мистецтва, що осмислюються як соціальний дизайн, дизайн у цілому, реклама, комунікативні види мистецтв, віртуалізація мистецтва тощо.

Утім, більш глибокі, більш фундаментальні виміри культури, свідчать про те, що культура – це не лише технології, інституції та засоби передачі інформації, а культура – це, передусім, суб'єктний вимір поведінки, діяльності та стану людини, пов'язаний з особистістю як носієм культурності як такої. Поведінка інституційно визначається як етичний вимір буття людини, діяльність – праксиологічний, стан – естетичний. Проблема діалогу культур широко інтерпретується як естетичний феномен та дістала розгорнутого аналізу, адже з розвитком дигітальних технологій, віртуалізацією комунікації, що призводить до появи новітньої форми комунікації. Формується контрпозиція діалогу – розсіювання, враження дивом. Це поняття не менш відоме, ніж діалог, адже актуалізується саме в сучасному поліморфному просторі комунікації. Втім, важливо осмислити ці категорії в їх єдності, як певний диспозитив, за М. Фуко, культуротворчості, який свідчить про діалектичну єдність апеляції до іншого в діалогічному просторі і актуалізацію суб'єкта культури, який здійснює сіяння – доносить цінності своєї культури безпосередньо як її носій.

Аналіз публікацій та досліджень. Проблема культурологічних визначень феномена глобалізації культури досліджувалася в праці Д. Гелда, Е. Макгрю, Д. Гонблатта, Д. Параттона [4], постмодерністська культура як соціокультурна єдність визначається у творах Ж. Бодрійяра, Ж. Дельоза, Ж. Деррида, М. Фуко та ін. [3, 5, 6, 9], діалог як феномен культуротворчості дістав фундаментального визначення у М. Бахтіна, Ю. Крістєвої, В. Біблера [1, 7, 2].

Мета статті – визначити культурологічні виміри діалогу та розсіювання як механізмів глобалізації культури.

Виклад матеріалу дослідження. Діалог та сіяння – це той вимір комунікації, що свого часу охарактеризував Дж. Пітерс, зазначаючи, що діалог як дефініція культуротворчості не витримує напруги інтерпретативних очікувань. Усі категорії діалогу натуралізуються, баналізуються і аналізуються як певна комунікація натуралізованих суб'єктів, якщо не промова в електричці або підземному переході, то промова на екрані, де всі прагнуть діалогу, який загалом не відбувається. Відбувається монолог, дискурсивна реальність самоздійснення комунікативних суб'єктів, які не чують один одного. Тобто, можна стверджувати, що комунікація як обмін інформацією, як своєрідна реальність самоздійснення, як феномен ідентичності в просторі іншого – це той необхідний і достатній вимір, який дає можливість зазначити, що діалог як давньогрецька інтенція інтеракції потребує доповнення в тому контексті, який можна зазначити як радикальна монологізація, що нівелює співрозмовників, які стають начебто на одне обличчя.

Дж. Пітерс пише: «В певних колах діалог набув високого авторитетного статусу. Його вважають особливою формою людського спілкування, сутністю ліберальної освіти і засобом учасницької демократії. Через свою двосторонність та інтерактивність діалог ставиться вище від односторонньої комунікації мас-медіа і масової культури. 1956 р. психолог Юст Мірлу поскаржився на телебачення, що як сарана накидається на будь-яке нове середовище: «Образ на екрані не дає можливості для взаємної комунікації і дискусії, мистецтво розмови втрачене». Л. Льовенталь схожим чином висловився про мас-медіа: «Справжня комунікація передбачає спільність, взаємну передачу внутрішнього досвіду. Дегуманізація комунікації стала результатом її анексії засобами сучасної культури – спочатку газетами, а потім радіо і телебаченням» [8; 41].

Мистецтво розмови, промови і взагалі звинувачення медіа у викривленні діалогу в тому, що воно його редує, не свідчить про вади комунікації. Це вади комунікантів, вади того, що діалог ніколи не був універсальною формою і формулою, яка вирішує всі проблеми. Він завжди корелює з монологом, частіше всього діалог є замаскованим монологом і за ним приховується щось інше, що зовсім діалогом не є.

Денатуралізовані діалоги промов двох співрозмовників, діалог по вертикалі між минулими і справжніми культурами і тими, які ще не народились, діалог як зіткнення різних голосів у партитурі вертикального самотоювання особистості – це героїчний вчинок культуротворчості. Це завжди діалог як інтелектуальна гра на підставі сподіваного і несподіваного еросу, любові, ідентичності, ідентифікації з невідомим далеким іншим. Цей діалог є проблематичним, адже в мистецтві він набуває своєї самодостатньої завершеності за домінантою музики, інтонування, танку, хореографічних систем, де ритм, починаючи від його тлумаченням Далькросом, А. Дункан і закінчуючи М. Бежаром, є все той же діалог, який витанцюється за грецьким зразком, свідчить про те, що цей діалог по вертикалі між культурами є здійсненням і нездійсненням.

Гармонія промов цього діалогу є можливою, наявною, втраченою і неможливою. Це діалог без діалогу, діалог можливий і неможливий, діалог як вертикаль здійснення нездійсненого у світі. Це ті проблеми, які підняло мистецтво у його різних формах, артефактах висловлювання. Діалог перетворюється у полілог, потребує тих форм реалізації дискурсу, які не лише плюралізують, а

розхитують вісь вертикального самостояння людини у світі, розносять її по горизонту всіх можливих і неможливих світів, дають можливість висловитись всім голосам.

Отже, архетип засівання в культурі походить від притчі про сіяча, свідчить: одне і те ж саме зерно, але виникають різні засоби його життя. Тоді як у діалозі, який здійснює Сократ, кожне слово залежить від іншого, кожне слово пропонує відкритися до іншого. Це два абсолютно різних способи комунікації: один абстрактно-анонімний, який ні на кого не впливає і нічого не просить, а інший все перекладає на плечі іншого і все бачить очами іншого. Так, утворюються два типи естетики, комунікативного консенсусу, два типи комунікації. Один походить від транспозитивного бачення естезису і належить формулі діалогічного, транспозитивного займання місць, обміну місцями, переходження будь-яких меж: моральних, фізичних, меж, які створює цивілізація, – віртуальних, вербальних, комунікативних, а інший говорить про те, що меж не існує, що є різний ґрунт для дива, життя, але він стає благодатний лише тому, що є той, хто розсіює – є засіювач. Притча про сіяча – це той архетип буття людини, на якому тримається християнська, європейська культура.

Принцип сіяння в культурі підносить засів та розкид зерен, їх розширення як вільний спосіб комунікації. Хоча багато сіється, мало вирощується. Де проходить демаркація спільного ґрунту, спільної землі, спільного поля, яке поєднує, яке роз'єднує, коли скрізь існує лише розлад? Лінійна реальність культури, за М. Бахтіним, характеризує її наскрізну демаркацію і наскрізну можливість невідання меж, але це вже пізні культури. Більш ранні культури презентують простір бінарних опозицій (свої – чужі, ліве – праве, верх – низ), що залишається улюбленим прикладом сьогоднішніх рефлексивних систем. Бінарність є найбільш архаїчною і найбільш доступною як диспозиція центру і периферії, а сам транспозитив (transpositive) як здатність переходу з центру на периферію і, навпаки, легалізація периферії, перетворені її на мейнстрим, залишається механізмом оновлення і породження нових постатей, нових політиків, нової архітектури, нових реконструкцій майбутнього, всього того, що утворює актуальність комунікативної сцени діалогу і розсіювання.

Знеціненість сучасної комунікації як втрата того, що зветься пластичний, самодостатній космологізм, втрата танку як образу думки, втрата сцени як онтологічного феномену, заміна їх суто вербалізованими, або візуальними конструкціями у сучасному просторі глобалізації культури свідчить про те, що всі ці реалії зародилися на початку ХХ ст. Разом з авангардними трансформаціями мистецтв, починаючи від візуальних, закінчуючи музикою, хореографією, відбувся поворот до радикального монологізму, до сіяння. Адже музика залишилась музикою, хореографія – хореографією, танок – танком, сцена – сценою.

Для того щоб відійти від дихотомії тілесно означеного і безтілесного, того, що має смертну форму існування, або не має її, ми мусимо перейти на феноменологічний ґрунт і побачити феноменологію комунікації власне в естетичних вимірах, які зазначили М. Бахтін, Ю. Крістева, В. Біблер та ін. Тобто ми повертаємось на терен втрати прапритчі, втрати ґрунту, починаємо бачити чисте поле, де вітер несе насіння, вона б'ється об душі тих, хто грає на сцені. Насіння не може пробити асфальт, пробити камінь, пробити дерево, сцену. Його замітають, як сміття, виносять кудись на периферію, а воно там починає жити новим життям. Так приблизно живе культура маргіналізованих суспільств, редукованих, втрачених, загнаних у підпілля нових катакомб. Так поступово стають мейнстримом авангард і сюрреалізм, та багато іншого. Все потім набуває значення надпарадигми, надреальності, але якої реальності? Ми до всього підходимо з міркою грецького діалогу. Втім, егалітаризм сучасної масової культури вадить такому діалогу, вадить чути музику вишуканому вуху, яке має чути лише ті слова, які звучать для нього а не для всіх.

Ці проблеми були гостро зазначені в діяльності сезонів С. Дягілева. Це був вишуканий, елітарний склад програм, образів, сподівань, ініціатив. Адже парадигми змінювалися і Дягілев сам починає наводити демаркацію меж: одних він підіймав до небес, робив богами сцени, іншим відмовляв, так Баланчин був замінений Лифарем, а Ніжинський раптом зник, бо тут і хвороба, і багато іншого, та і сама смерть Дягілева прийшла несвоєчасно. Засіювання, яке він розпочав не на рідному ґрунті, а на французькій сцені, обернулося ностальгійним простором спогадів.

Отже, не можна сказати, що це діалог російської та французької культур. Тут діапазон значно ширший: вертикаль діалогу культур починається з підземелля, язичництво зростає до величезні башт тих симфоній, які піднімав в своїй душі Стравінський. Втім, ще не звучить «Симфонія псалмів», але вона вже звучить як межа, горизонт язичницького світу. Всі образи формуються як пануніверсалія, де засіювачем культури ставала кожна особистість, кожен актор на цій могутній, самодостатній сцені, яка існувала в умовах швидкої зміни образних парадигм.

Про можливість того метафізичного урожаю про вроду, вдачу, насіння добре говорить Бахтін: «Життя конкретного, визначеного іншого, суттєво організується мною в часі, там, звичайно, де я не

абстрагую його справи або його думки від його особистості, не в хронологічному, і не в математичному часі, а в емоційно-ціннісно вагомому часі життя, що може стати музично-ритмічним. Моя єдність – змістовна єдність (трансцендентальність, дана у моєму духовному досвіді), єдність іншого – часопросторова. І тут можемо сказати, що ідеалізм, інтуїтивно перемагає в самопереживанні; ідеалізм є феноменологія самопереживання, але не переживання іншого, натуралістична концепція свідомості людини в світі є феноменологія іншого. Ми звичайно не торкаємося філософського значення цих концепцій, а лише феноменологічного досвіду, що лежить в їх основі, вони ж є теоретичною переробкою цього досвіду» [1; 97].

Ось так патетично, динамічно, ритмічно утворюється дискурс осяяння та осягнення іншого у Бахтіна. Внутрішні та зовнішні розкриття «Я» в іншому і відчуження іншого як «Я» фактично стає запорукою того діалогу, який можна зазначити як діалог культур. Діалог далеких резонуючих пластів інтероцепції (занурення в себе), що потребує екстероцепції (зондування зовнішнього світу), пропріоцепції (вертикально самостояння людини в світі). Позазнаходження іншого стає запорукою будь-якого естетичного «Я» як самоздійснення естетизму в просторі комунікації, в просторі спілкування і в просторі, який Бахтін зазначає як сюжет, фабул, як героїзацію будь-якого окремого комуніканта в реальності буденних і небуденних конфігурацій буття людини.

Висновки. Доповнення діалогу сіянням у М. Бахтіна виступає як доповнення естетичного етичним і, навпаки. Це взаємодоповнення стає надзвичайно актуальним зараз в стані глобалізації культури, коли діалоги та сіяння культури потребують гармонізуючих витоків, а ці витoki можуть бути і моральними, етичними, і естетичними, а їх взаємне перекодування актуалізує грецьку калокагатію, яка й є тим полем, де все насіння зростає і стає однаково гармонійним та завершеним. Цілісний закономірний результат комунікації – це і є той ідеал, який формується не засобами, не діяльністю, а вчинком, де сором, покаєння, сповідь і краса, благо, добро дають ті адекватні виміри, які визначають доцільність недоцільного. Тобто ця кантівська номінація орнаменталізує буття, ритмізує його, переводить на рівень всезагального космічного танку, синтетизму і синкретизму культурних інтеракцій.

Естетичні максими, етичні парадигми М. Бахтіна онтологічно вкорінені. Він говорить, що людина має місце в бутті, а естетизм фактично є надлишком події, гри. Ця надлишковість почуття, надлишковість культури, мистецтва в такому феноменологічному осмисленні свідчить не про те, що вони є зайвими, а, навпаки, потрібні як ритмодія. Отже, ця надлишковість, надмірність, як межовість інтонування, ритмізації і естетизації в широкому сенсі буття людини, як діалог та доповнюючий його феномен сіяння поєднує системи ідентичності, ідентифікації в комунікації культури.

Від знаку, діалогу, сіяння, від комунікації здійснюється поворот до тексту як образної сукупності, де всі механізми, породжуючи моделі здійснюють певну інверсію логічних звичок, де сама логістика тексту, сама фраза стає атомарною, одиничною. Тобто здійснюється те, що називається деконструкція, перекомпоновка, переструктурування, переактуалізація, переінтонування і взагалі здійснення нової цілісності на підставі глибинних засад, які ми означили як діалог і сіяння. Отже, феномен глобалізації культури є певною деконструкцією. Це феномен актуалізації інших засад переутворення, їх перекомбінація. Актуалізується все те, що пов'язано трансформацією, з тим, що так чи інакше несе в собі поезику, риторику, код праці з текстом і текстуальною цілісністю дискурсу.

Список використаної літератури

1. **Бахтин М. М.** Эстетика словесного творчества. Москва : Искусство, 1979. 424 с.
2. **Библер В. С.** На гранях логики культуры. Москва : Русское феноменологическое об-во, 1997. 440 с.
3. **Гелд Д., Мак Грю Е., Голдблатт Д, Перратон Д.** Глобальні трансформації / пер. з англ. В. Курганського, В. Сікори. Київ : Фенікс, 2003. 548 с.
4. **Делез Ж., Гваттари Ф.** Капитализм и шизофрения : Анти-Эдип / пер. с фр. Москва : ИНИОН, 1990. 107 с.
5. **Деррида Ж.** Отобиографии. Ежегодник Лаборатории постклассических исследований. Москва : Ин-т Философии РАН, 1994. С. 174–183.
6. **Кристева Ю.** Избранные труды: Разрушение поэтики / пер. с фр. РОССПЭН, 2004. 654 с.
7. **Пітерс Дж. Д.** Слова на вітрі : історія ідей комунікації / пер. з англ. А. Іщенко. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2004. 302 с.
8. **Фуко М.** Воля к истине. Москва : Касталь, 1994. 448 с.

References

1. **Bakhtin M.M.** Aesthetics of verbal creativity. Moscow : Iskusstvo, 1979. 424 p.
2. **Bibler V.S.** On the grand logic of culture. Moscow : Russian phenomenological society, 1997. 440 p.
3. **Geld D., MakGryu Ye., Goldblatt D, Perraton D.** Global transformations/ transl. from engl. by V. Kurganskiy, V. Sıkori. Kiřv : Fenıks, 2003. 548 p.
4. **Delez Z H., Gvattari F.** Capitalizm and schizophreniya : Anti-Edip / transl. from fr. Moscow : INION, 1990. 107 p.

5. *Derrida Z. H.* Otobiography // Postclassics Laboratory Yearbook. Moscow : Institute of Philosophy RAN, 1994. p. 174 – 183.
6. *Kristeva Y. U.* Selected works: Destruction of poetics / transl. From fr. ROSSPEN, 2004. 654 p.
7. *Piters Dz. D.* Words on the wind : a storiya of communication ideas / transl. from engl. A. Ishchenka. Kiiv : Ed. House «KM Akademiya», 2004. 302 p.
8. *Fuko M.* The will to truth. Moscow : Kastal, 1994. 448 p.

ДИАЛОГ И РАССЕЙВАНИЕ КАК ПАРАДИГМЫ ГЛОБАЛИЗАЦИИ КУЛЬТУРЫ

Арефьева Анна Юрьевна – кандидат философских наук, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова, г. Киев

Глобализация культуры – это метафора, которая свидетельствует о сегодняшнем состоянии культуротворчества, когда все то, что описывается как глобализационные процессы, касается и культуры в том числе. Глобализацию связывают с прессингом современных аудиовизуальных технологий, которые погружают человека в поток презентации информации. Однако такое определение является чисто феноменологическим. В статье определены механизмы глобализации культуры (диалог и сеяние культуры) как фундаментальные основы коммуникации, предоставляющие возможность отойти от эмпирического понимания трансформаций культуры и представить ее как целостность социума.

Ключевые слова: культура, глобализация, диалог, сеяние, коммуникация, диспозитив.

DIALOGUE AND SOWING AS A PARADIGM OF CULTURE GLOBALIZATION

Arefieva Anna – Ph.D. in Philosophy, Lecturer at the Department of Cultural Studies and Philosophical Anropology, NPU named after M. P. Dragomanova, Kyiv

The globalization of culture is a certain metaphor that testifies to the current state of cultural creation, when everything that is described as globalization processes applies to culture as well. Globalization is linked to the pressing of modern audiovisual technologies that immerse people in the flow of information presentation. Such a definition is purely phenomenological. The mechanisms of culture globalization (dialogue and sowing) are defined as fundamental signs of communication, which make it possible to depart from the empirical understanding of the transformations of culture and to represent it as a whole of the society.

Key words: culture, globalization, dialogue, sowing, communication, disposition.

UDC 008: 312.421

DIALOGUE AND SOWING AS A PARADIGM OF CULTURE GLOBALIZATION

Arefieva Anna – Ph.D. in Philosophy, Lecturer at the Department of Cultural Studies and Philosophical Anropology, NPU named after M. P. Dragomanova, Kyiv

The aim. To characterize the culturological dimensions of dialogue and dispersion as mechanisms of culture globalization. One can imagine the unity of dialogue and sowing: dialogue has a basis for sowing and sowing has its own internal dialogue. These are complementary measurements of synchronous and diachronous communications. Diachronous is a dialogue of consecutive speech of two voices, where one is conceptual, and synchronous is sowing, a miracle that unites everyone in advance, does not require its utterance, is an image of a world that convinces with it's visual reality.

Research methodology. The author relied on the theory of dialogue by M. Bakhtin, the theory of polylogue by Y. Kristeva, the theory of dialogue as the dialogics of V. Bibler, and a comparative analysis of these concepts used a comparative approach as a culturological paradigm.

Results. It is determined that from dialogue, sowing, communication, a turn is made to the text as a whole, where all the mechanisms generating the models make certain changes, where the logistics of the text itself, the phrase becomes atomic, single. That is, what is called deconstruction, rearrangement, restructuring, re-updating, re-intonation is carried out.

Conclusions. Supplementing the dialogue with sowing acts as a complement to the aesthetic ethical and vice versa. This interaction is becoming extremely relevant now in a state of culture globalization, when dialogues and acts of persuasion by mythological poetics of a miracle require harmonizing sources, and these sources can be moral, ethical and aesthetic, and their mutual transcoding actualizes Greek kalokagathy.

The practical significance. The integral logical result of the culture globalization as a type of it's harmonization is this ideal, which is formed not by methods, not by activity, but by an act where shame, repentance, confession and beauty, good, good give those adequate measurements that determine the expediency of an inappropriate, goal without goals, according to Kant. That is, this Kantian nomination ornamentalizes being, rhythmizes it, transfers to the level of universal cosmic syncretism and syncretism of cultural interactions.

Key words: culture, globalization, dialogue, sowing, communication, dispositive.

Надійшла до редакції 1.10.2019 р.